
Darbeler ve Fareler

Yrd. Doç. Dr. Levent Bilgi

“Cihânı baş aşağı seyrediş bir hoş temâşa imiş” Namık Kemal

Darbeleri ve darbecileri biraz da farelere benzetiyorum. Sinsi, çirkin, mikrop, lağımlarda yaşayan... Madem idareyi, sivilleri beğenmiyorsunuz, kurun bir parti, çıkın halkın karşısına, varsa bir marifetiniz halk sizi seçsin, istediğiniz icraatı yapın. Ama yok. Onlar fareler gibi sinsice bekleyecek, ilk fırsatta saldırıp tüm güzellikleri yok edecekler. Kendi fare krallıklarını hâkim kılacaklar. Bugün kendi kendimize sormalı, hep sormalıyız: Düşüncelerimizin, yaşama tarzımızın kaynağı nedir? Düşünce ve yaşama biçimlerimizi neye ve kime göre belirliyoruz? Düşünce ve yaşama biçimlerimizi biz mi belirliyoruz; yoksa medya, siyaset, toplumsal baskılar, geleneklerimiz, bize empoze edilen kültürler mi belirliyor? Tolstoy Günlükler’inde “Ya Allah’a göre düşünür ve yaşarsın, ya da Çar, toplum, gelenek, ırkçılık, kültür vs. ye göre. Allah’a göre düşünüp, O’na göre yaşamazsan başka neye göre yaşarsan yaşa, hiçbir önemi yok. Hepsi aynı.” diyor. kültürümüzü, geleneklerimizi, “iman hakikatleri ve İslam ahlakı” ile yeniden gözden geçirmeliyiz.”

Bizim her konuda, her alanda referanslarımız nelerdir?

Bir gruba, cemaate mensup olmak, doğru yanlış her söylenilene mutlak itaat etmek mi demektir?

Bir tarikate, cemaate mensup olmak bütün iradeni şeyhine, önde gelenlerin eline mi vermek demektir?

Nerde kaldı şu ölçü; "Hiçbir müfsid ben müfsidim demez. Daima suret-i haktan görünür. Yahut bâtlı hak görür. Evet, kimse demez ayrım ekşidir. Fakat siz mihenge vurmaktan almayınız. Zira çok silik söz ticarete geziyor. Hattâ benim sözümü de, ben söylediğim için hüsn-ü zan edip tamamını kabul etmeyiniz. Belki ben de müfsidim. Veya bilmediğim halde ifsad ediyorum. Öyleyse, her söylenen sözün kalbe girmesine yol vermeyiniz. İşte, size söylediğim sözler hayalin

elinde kalsın, mihenge vurunuz. Eđer altın çıktıysa kalbde saklayınız. Bakır çıktıysa, çok gıybeti üstüne ve bedduayı arkasına takınız, bana reddediniz, gönderiniz."

İnsanlar genellikle alışkanlıklarıyla, yaşadıkları bölgenin kültürüyle düşünürler. Genel ve yaygın olana eğilim duyarlar. Güvenli ve doğru olan, biraz da genel ve yaygın olandır sanılır. Cemaat taassubunun en temel karakteristiği yaygın olandan, yerleşmiş ve güvenli olandan, her daim olagelen-den yana seçimler yapmakla eştir. Grup taassubu, doğru ve hak olanı korumanın adı değil, bilakis genel ve yaygın olanı korumanın, bir tür garantiliğin adıdır artık bugün. Biz düşüncelerimiz ve yaşama şeklimiz konusunda kesinlikle risk almaktan korkan insanlarız. Hayatı hep aynı yerden, aynı noktadan, hareket etmeden, pozisyon değiştirmeden seyretmeyi daha güvenli görüyoruz. Olanı sırf olduğu ve tekrar edip durduğu için onaylayıp duruyoruz. Onay sayısının artması bize haz ve haklılığımızın ispatı gibi görünüyor. Böylelikle herkes gibi olup, herkesleşip, sürüleşiyoruz.

Acaba dünyanın, insanların, toplumun duruşu karşısında ben kendimi neye ve kime göre konumlandırıyorum? Hayatta hâkim olan zihniyetler benim düşünce şeklimi, yaşama biçimimi ne kadar etkiliyor? Mesela toplumumuzun hâkim unsurları olan ırkçılığın, devletçiliğın, kapitalizmin,

dünyeviliğın, cemaatçiliğın benim dünyamdaki yansımaları nelerdir? Yoksa biz Müslümanlar da bunların esiri, kölesi mi olmuşuz?

Veya Francis Fukuyama'nın söylediği gibi "Tarih Bitti" mi? Putları yıkan, dönemin tüm otoritesine, krallarına meydan okuyan Hz. İbrahim'in milletinden (millet-i İbrahim), Hz. Muhammed'in ümmetinden olmak; bugün putlaştırılan her türlü düşünce, yaşama biçimleri ve ideolojilerin hâkim olduğu bu şartlanmışlıklardan ve büyük görünen küçüklerin empozelerine meydan okumaktan geçer. Bu hayattaki önceliklerimizi iyi belirlemeliyiz: Dünya mı, ahiret mi? "Biz dini severiz. Dünyayı da yine din için severiz." Dünya işlerimize de Kur'an, Hadis, Sünnet vs. (arzi değil, vahyi) ile bakmalıyız. Bu bize yapılan empozelere, peşin peşin kabullere, öğretilenlere, alışkanlıklarımıza, her daim olagelene tersinden, aykırı, farklı bakış açılarıyla mümkün. Pozisyon ve perspektif değiştirmekle mümkün. Dünyaya, olaylara, insanlara tersinden bakmak belki de düşüncelerimizi özgür kılmanın tek yoludur. Çünkü bugün doğru diye kabul ettiğimiz pek çok şey aslında eğri olanlardır. Bize sorulardan önce cevaplar öğretildi hep. Darbeler ve fareler soru sormazlar. Oysa ben soruları cevaplardan daha çok önemsiyorum. Yaşadığımız süreci de biraz sorularla, biraz düşüncelerle irdelemek istiyorum.

DÜŞÜNCELER VE TEKLİFLER

1. Cumhuriyet halkın kendi varlığına, kendi geleceğine, çocuklarına sahip çıkmasıdır. O belli bir zümre, grup ve topluluğun malı değildir. Cumhuriyet bu topraklar üzerinde yaşayan herkesindir. Cumhuriyete sahip çıkmak hepimizin en önemli görevidir.

2. 100 yıllık demokrasi, milliyetçilik, Kürt, ulusdevlet, darbeler, din ve siyaset, cemaat sorunlarıyla yüzleşmemizin vakti geldi de geçiyor bile. Bu 100 yıllık sorunları aşmak için cesur ve samimi aydınlar, siyasetçiler, akıllar, özgür sorgulamalar gerekir.

3. Bu darbe girişiminin başarısız olması “Allah’ın bir lütfudur. Allah darbecilerin oyunlarını, tuzaklarını bozmuştur.” Bu vesile ile aslında yeni bir Türkiye’nin hazırlıkları yapılmalı, mevcut tüm problemler açıklıkla ve samimiyetle masaya yatırılabilir. Bu felaket demokratikleşme, birlikte yaşama, yeni bir anayasa, modern bir Türkiye için fırsata dönüştürülmelidir.

4. Bu vatanda yaşayan insanlar Türk’ü, Kürt’ü, Çerkez’i, Arap’ıyla 15 Temmuz gecesi tek yürek, tek millet olmuş, silahlara, tanklara, uçaklara, zorbalara, diktatörlere karşı muhteşem bir zafer kazanmışlardır. Bu birlik ve beraberliğimizin devamı demokratik adımlarla sağlanmalıdır.

5. Bu muhteşem zafer rakiplerini ihbar eden, boş kahramanlık taslayan, kendi reklamını yapan, idarecilere yaranmaya çalışan, koltuk makam peşinde olan çıkarıcıların tutumlarıyla kirletilmemelidir.

6. Bir uçurumun kenarından döndük. Darbeciler kazansaydı, bombaladıkları Meclis’i kapatacaklardı. Sıkıyönetim ilan edip ellerindeki listelere göre kendilerine yakın komutanlar, rektörler, valiler, hâkimler atayacak, hukuku ayaklar altına alacaklardı. Bir cadı avında darbeye direnen herkesi hapse atacaklardı. Kendilerinden olmayan yayınları yasaklayacak, gazetecileri tutuklatacaklardı.

Avrupa’yla ilişkileri askıya alacak, idam sehpaları kuracak, kötü muamele ve işkenceye yeniden başlayacak, ülkeyi tekrar karanlık çağlara döndüreceklerdi. Yurtta Sulh Konseyi ağır yumruğunu tüm halkımızın başına indirecekti. Allaha çok şükretmeli, hamd etmeliyiz ki oyun bozuldu, ülkemiz ve insanlarımız bir uçurumun eşiğinden döndü.

7. Halkımızın ölüm pahasına tankların üstüne çıkışı, muhalefetteki üç partinin iktidarla beraber darbeye karşı çıkışları, siyasetçilerimizin dik duruşları darbecilerin ne kadar öngöründen uzak olduklarını açıkça göstermiştir. Artık Türkiye’imizde darbe defteri bir daha açılmamak üzere kapanmış, hayatını kaybeden şehitlerimizin kanları boşuna akmamıştır. Artık bu ülkede darbeciler toplumsal ve siyasal karşılığını bulamayacaklardır.

8. Tarikatlerin, cemaatlerin bu ülkenin bir gerçeği olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu topluluklar kültür, sanat, dini vs. hizmetlerde bulunan birer STK'lara dönüştürülmeli, legalleştirilmeli, özellikle siyasetten, din adına idareye karışmaktan uzak tutulmalıdırlar.

9. Bu ülke maddi manevi köleliğe hayır diyen, özgürlük için, bağımsızlık için, haysiyetiyle, adaletle, eşitlik içinde yaşamak için hayatını vermekten çekinmeyen insanların ülkesidir. 15 Temmuz gecesi bu bir defa daha ispatlanmıştır.

10. Bizler Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bombalanmasını hiçbir zaman unutmamalı ve unutturmamalıyız. Her türlü diktatörlüğün bizzat bu topraklar üzerinde yaşayan bütün insanların, halkımızın hürriyetine, varlığına gasp etmeye çalıştıklarını bilmeli, nereden ve kimden gelirse gelsin bütün oligarşilere karşı tek bir vücut olmalıyız.

11. Her suç şahsi bir şeydir. Birinin hatasıyla başkası, ailesi, akrabaları, aşireti vs. mesul olmaz. Suçlu kimse, o bulunup cezalandırılmalıdır. Masumların hakkı, hayatı korunmalı, en küçük bir zarara uğramaları önlenmelidir. Bu olaylardan masumların da zarar görmesi ülkedeki kini, nefreti, kamplaşmaları körükleyecektir.

12. Darbeciler, bu işi planlayıp uygulayanlar ülkeyi kanlı ve yıllarca olumsuz sonuçları olacak bir duruma sokmuşlar, yüzlerce insanımızın ölümüne sebep olmuşlardır. Onların bu dünyada da, ahirette de yatacak yerleri yoktur. Her iki dünyada da ellerimiz yakalarındadır. Bu caniler hiçbir şeyden habersiz yirmi yaşındaki gencecik erlerimizi de kullanarak hayatlarını karartmışlardır.

13. Hakka hep beraber hak demeyi, suça suç, diktatörlüğe diktatörlük, insan öldürmeye cinayet, adaletsizliğe adaletsizlik, eşitsizliğe hep beraber eşitsizlik demeyi öğrenmeliyiz. Hakkın küçüğü büyüğü olmaz. Hak, adalet herkes için ve her şartta haktır ve sahibine verilmelidir.

14. Hepimiz toplumsal uzlaşının ne kadar değerli olduğunu bir defa daha düşünmeliyiz. Başka Türkiye yok. Kültür, siyaset, düşünce, yaşayış farklılıklarımız olsa da bu ülke hepimizin. Bu ülkede beraber, huzur, hukuk içinde hak ve adaletle, yaşayış şekillerimize, kimliklerimize saygı duyarak yaşamamızın yollarını aramalıyız.

15. Bundan sonra bütün partiler bu ülke insanları için ellerini taşın altına koymalıdır. Bu ülkeyi karıştırmak, savaş, çatışma isteyenlere karşı söyleyecek sözümüz olmalıdır. Savaşı silahlar yapar. Barışı siviller. Artık her türlü çatışmacı tavra dur diyebilmeli, barış, kardeşlik, beraber yaşamak için devlete bir koridor açılmalıdır. Barış teşebbüs ister. Kuru barış isteriz söylemleriyle barış gelmez. Toplumsal huzursuzluk, gerginlik düşürülmelidir.

16. Düşman ve nefret üreten ideolojilerden kurtulmalı, birbirimizle konuşmanın, birbirimizi anlamının, anlaşmanın yollarını aramalıyız.

17. Hepimiz bizi, içinde bulunduğumuz grubu sürekli aklayan, yücelten, mükemmelleştiren, sorgusuz sualsiz teslim olan narsist tavrımızla, "küçük diktatör" ümüzle yüzleşmeliyiz.

18. Yeni anayasa ile beraber Türkiye'de halkların beraberliği, barış, saygı, sevgi, eşitlik adına tüm bölgelerimizi ve tüm halkları kapsayacak sosyal projeler yapılmalı, gençler, aileler farklı kültürlerle tanıştırılarak birlikte yaşam her haliyle desteklenmelidir.

19. Bu ülkede düşünce, fikir, söz söyleme, kendi dilini, dinini, kültürünü, kimliğini yaşama, yaşatma, çocuklarımızı istediğimiz gibi eğitme özgürlükleri yeniden tanımlanmalı, yeniden tesis edilmelidir. En büyüğünden en küçüğüne kadar her türlü kültür, değer devlet tarafından desteklenmelidir.

20. Madem ki bu ülkede yaşayan Türk, Kürt, Arap, Nusayri, Hıristiyan, Ermeni, Alevi, Rum, Gürcü, Çerkes, Laz vs'ye kadar herkes bu ülke vatandaşdır. Devlet tüm ırk, din, mezhep ve kültürlere sormalı: "Daha iyi yaşamamız, daha mutlu olmanız, kültürlerinizi, inançlarınızı yaşamak, yaşatmak için benden ne istersiniz?" Devlet tüm vatandaşlarına eşitlik ve adalet ilkesiyle yaklaşarak, yaşam kalitesinin artması için hizmetkârları olmalıdır. Soğuk çehreli, halkına tepeden bakan, baskıcı, zorlayıcı, ideolojik devlet anlayışı, yerini hizmetkâr, halklarının mutluluğu için çalışan devlet anlayışına terk etmelidir.

21. Guardian ve Washington Post gibi iki önemli gazetede çıkan haberlere göre Müslüman mülteciler kitleler halinde Hıristiyanlığı kabul etmektedirler. Bu, belirli ölçüde propaganda, ya da can pazarından çıkararak vardığı Avrupa ülkesinde "mülteci" statüsünü elde isteyenlerin tercihi olabilir. Ama bir gerçek var: Ne pahasına olursa olsun dinini hiçbir şeye değişmeyen insanların coğrafyasıydı burası. İlk kez böyle bir şey oluyor. Ve biz tüm Müslümanlar olarak geldiğimiz noktayı tekrar düşünmeliyiz.

22. Bir yerde durmak ve bir düşünceye, ideolojiye, bir topluluğa taraf olmak başkalarını ötekileştirmeyi, başkalarının hayatlarına karışmayı, bizden olmayana zulmetmeyi netice vermemeli. Ben dindar bir hayat yaşamak istiyorum, diğeri ateist, bir başkası laik, başkası seküler, başkası milliyetçi, Kemalist, başkası sosyalist veya kapitalist. Devletin ideolojisi olmaz. Devlet bütün ideolojilere, fikirlere, yaşama şekillerine eşit yaklaşmalıdır. Devlet vatandaşları olan en küçük azınlığa kadar herkesin, her yaşama şeklinin, her türlü haklarını korumalı, istedikleri, inandıkları gibi yaşama imkânı sunmalıdır.

23. Bugün artık Türkiye için radikal bir empati zamanıdır. Cumhuriyet, demokrasi, ahlak, adalet, hak, hukuk, beraber yaşamak için yeni Türkiye'yi yeniden inşa zamanıdır.

24. 15. Temmuz zaferi hakikatte Allah'ındır. Sebepler dünyasında da, kalbi darbe olmasın hissiyle dolu, kavli ve fiili dua eden herkesin, her ırktan, her din ve dilden bütün milletimizindir.

25. Allah bundan sonra devletimizi ve milletimizi darbeler ve farelerin şerrinden ebediyen korusun.

